

کانون عزاداران حسینی شمیران

■ حسینیه اوین
■ بزرگراه یادگار امام (ره)، خیابان شهید کجویی

حسینیه اوین از مکان‌های مقدس این محله است که قدمت آن به دوره قاجار برمی‌گردد. قدیمی‌های اوین روایت می‌کنند که خشت‌خشت این حسینیه به همت مردم ساخته شده و در ماه‌های محرم و صفر، کانون اصلی برپایی مراسم عزاداری در شمیران بوده است.

محل‌های اوین نقل می‌کنند که در سال‌های قبل از پیروزی انقلاب، بیرق عزاداری سالار شهیدان فقط در همین حسینیه بالا می‌رفت اما بعد از پیروزی انقلاب این روال که به یکی از سنت‌های رایج در اوین تبدیل شده بود، تغییر کرد. حسینیه درست در همسایگی مسجد جامع اوین قرار دارد و قدیمی‌های محله طوری تدارک دیده‌اند که هر دو مکان مقدس اوین میزبان عزاداران حسینی باشند. تدبیر قدیمی‌های محله موجب شده مراسم دهه‌های اول و دوم محرم در حسینیه برپا شود و مسجد جامع هم در ماه صفر میزبان خیل عزاداران حسینی است.

حسینیه اوین در دوره ناصرالدین شاه ساخته شده و در همان دوره تاریخی به یکی از کانون‌های اصلی برپایی مراسم مذهبی در پایتخت تبدیل شد. نقل می‌کنند که تا دوره پهلوی اول که تعداد حسینیه‌های شمال شهر محدود بود، اهالی شمیران برای برپایی مراسم عزاداری امام حسین (ع) در حسینیه اوین جمع می‌شدند و از عزاداران حسینی پذیرایی می‌کردند. سنت عزاداری شمیرانی‌ها در حسینیه اوین با گذشت سال‌های طولانی هنوز پابرجا مانده و در ۲ دهه نخست محرم حدود ۴ هزار نفر برای عزاداری و تشکیل دسته‌های عزاداری به این مکان می‌روند که در تهران یک رکورد به حساب می‌آید.

بسیاری از سنت‌هایی که طی سال‌های طولانی در حسینیه‌های محدوده شمیران وجود داشته هنوز در حسینیه اوین رعایت می‌شود و پابرجا مانده است. دید و بازدید دسته‌های عزاداری یکی از همین سنت‌های محرم و صفر است که نقطه شروع آن در شمیران از حسینیه اوین و تکیه در که بوده است. طبق رسم و آیینی که بیش از ۱۰۰ سال از آن گذشته، در روز هشتم محرم دسته عزاداری حسینیه اوین به تکیه در که و در روز تاسوعا هم دسته عزاداری تکیه در که به حسینیه اوین می‌رود و طبق قول و قرار قدیمی، بازدید پس می‌دهد.

گل سرسبد ریه ۲ کیلومتری اوین

■ ۱۳ چنار و مسیر ۲ کیلومتری چنارها

■ موقعیت: میدان شهید شهر باری، خیابان در که، کوچه ۱۳ چنار

حالا که دیگر چنار کهنسال اوین به خاطر هها پیوسته، ۱۳ چنار و مسیر ۲ کیلومتری چنارهای اوین به یکی از نمادهای محله اوین تبدیل شده است. ۱۳ چنار، در انتهای کوچه‌ای باصفا در انتظار گردشگران ایستاده تا با قامت بلندش عکس یادگاری بگیرند و زیر سایه سترگ آن دمی بیاسایند. نامش را ۱۳ چنار گذاشته‌اند نه برای اینکه ۱۳ چنار مجزا کنار یکدیگر قرار گرفته‌اند بلکه آن ۱۳ تنه تنومند مثل اعضای یک بدن واحد همگی یک ریشه دارند و درختی می‌سازند که نگاه هر رهگذری را میخکوب می‌کند. کوچه باصفا ۱۳ چنار در دل محله اوین، به این درخت کم‌نظیر منتهی می‌شود که در تابستان سایه‌اش را

قطع تنه آن ۱۳ چنار دیگر روید و شد ۱۳ چنار کم‌نظیر اوین که حالا یکی از مقاصد متفاوت گردشگری به شمار می‌رود.

اوین جز ۱۳ چنار، مسیر زیبایی مملو از درختان چنار دارد که به گونه‌های یکی از ریه‌های تنفسی شهر به‌شمار می‌رود. سیدمهدی اعرابی، شمیران‌پژوه، در این باره می‌گوید: «اوین یک ثروت عظیم دارد؛ مسیر ۲ کیلومتری مملو از چنارهای کهنسال در حدفاصل پاچنار اوین تا بند در که که حداقل ۳۰۰ سال از عمر چنارهایش می‌گذرد. این مسیر ارزشمند را می‌توان ریه‌های تنفسی شهر نامید.» ماجرای کاشت این درختان ارزشمند هم با هویت اوین گره خورده است. پیش از آنکه تقسیم اراضی و مالکیت‌های جزئی در اوین نیز مانند دیگر آبادی‌های شمیران اجرا شود، کاشت این چنارهای ارزشمند نتیجه حرکت جمعی و همکاری گروهی اهالی آبادی اوین بود.

سخت‌نمندان به عابران می‌دهد و در زمستان هم تن لخت شاخه‌هایش منظره‌های متفاوت خلق می‌کند. ۱۳ چنار هم در آغاز مثل دیگر درخت‌ها یک تنه داشت و چند شاخه که به آسمان سر می‌ساییدند. اما اینکه چطور از آن یک تنه، ۱۳ تنه دیگر روید و درختی عجیب و متفاوت ساخته شد برای خود ماجرای شنیدنی دارد. علیرضا زمانی، تهران‌شناس، می‌گوید: «چنارها یک خاصیت متفاوت دارند. اگر تنه آنها را قطع کنند، گاهی از همان تنه قطع شده تنه‌هایی دیگر می‌روید و درختی متفاوت ایجاد می‌کند. در تهران قدیم به این نوع درخت‌ها به اصطلاح چهل چنار می‌گفتند؛ یعنی یک درخت چنار که تنه‌های متعدد دارد. چنار اوین هم از آن چنارهای کمیاب است که محلی‌ها می‌گویند بیش از ۲ قرن عمر کرده اما در دوره‌ای به دلایل نامعلوم تنه اصلی آن را قطع کردند. اما این پایان کار چنار قدیمی آبادی نبود؛ چرا که از محل

زدو خورد اوینی‌ها با مأموران دولت

■ بلوای ساخت مجموعه ورزشی و نمایشگاه

■ خیابان ولیعصر (عج) ابتدای بزرگراه آیت‌الله هاشمی رفسنجانی

بزرگراه شهید چمران (بزرگراه پارک‌وی سابق)، شهر باری، زمین‌های نمایشگاه بین‌المللی و مجموعه ورزشی انقلاب، وزارت ورزش که این روزها جزو اماکن مهم شهر تهران محسوب می‌شوند، در دل اراضی کشاورزی اوین ساخته شد. برای تصرف این اراضی، اعتراضات کشاورزان و تنگناهای فراوانی پیش آمد. سیدمهدی اعرابی، شمیران‌پژوه، درباره درگیری اوینی‌ها با حکومت پهلوی برای ساخت مجموعه ورزشی انقلاب و نمایشگاه بین‌المللی تعریف می‌کند: «با روی کار آمدن پهلوی موضوع تصرف املاک و اراضی اوینی‌ها به بهانه‌های مختلف شروع شده بود و در نهایت از سال ۱۳۳۵ تا ۱۳۴۶ کل اراضی کشاورزی اوین به تصرف درآمد. در آبان ۱۳۴۶ یحیی توسعه و ایجاد

سازمان‌های جدید و ساخت بزرگراه پارک‌وی مطرح شد که بخشی از این مجموعه‌ها از دل اراضی اوین گذر می‌کرد. این ماجرا مانند ضربه‌ای کاری بود و اهالی روستا به‌طور کامل اراضی خود را از دست دادند. به‌ویژه اینکه مسیر بزرگراه پارک‌وی از فرودگاه مهرآباد شروع می‌شد و در ادامه از اراضی روستای طرشت که در شمال خیابان جناح امروزی است و نیز باغ‌های اراضی ونکی‌ها می‌گذشت و در نهایت برای متصل شدن به خیابان پهلوی آن زمان از اراضی اوینی‌ها گذر می‌کرد.» اما ماجرای زد و خورد اوینی‌ها با مأموران دولتی از کجا شروع شد؟ اعرابی می‌گوید: «سال ۱۳۴۶ از سوی وزارت کشاورزی (بنگاه خالصه‌جات) اطلاعیه‌ای به کشاورزان ابلاغ شد تا در زمین‌های محدوده طرح، کشت و کار انجام ندهند. آنها مثل روال گذشته، بدون توجه به این اخطار، به کشت و کار آبا و اجدادی خود مشغول شدند و وقتی دولت وضعیت را چنین دید با حدود ۳ هزار کارگر و نیروی سرکوب سر زمین اوینی‌ها رفتند و

با حفر گودال‌های عمیق و کار گذاشتن پایه‌های آهنی و سیم‌خاردار دور تادور زمین‌ها، مانع ورود کشاورزان به داخل اراضی زیر کشت شدند. چند روزی اوینی‌ها صبوری کردند و وارد زمین نشدند. سرانجام امروز ۱۵ آبان‌ماه کاسه صبرشان لبریز شد؛ همه‌اهل روستا، از کودک و پیر و جوان تازن و مرد، به قصد برداشتن حصار‌ها راهی زمین‌هایشان شدند و درگیری شدیدی میان مأموران دولتی با کشاورزان شکل گرفت و عده‌ای دستگیر و بازداشت و زخمی شدند و در نهایت با تهدید و بازداشت موقت تعدادی از اهالی زمین‌ها به تصرف دولت شاهنشاهی درآمد.»

بنا به تعریف این شمیران‌پژوه، مجموعه ورزشی انقلاب هم در دل همین زمین‌ها ساخته شد. البته قبل از ساخت این مجموعه، زمین گلفی برای تمرین و بازی آمریکایی‌ها ساخته شده بود. بعد از تصرف زمین‌های اوین، ساخت بناهای جدید، از جمله مجموعه ورزشی انقلاب (شاهنشاهی سابق)، انجام شد.

